

Asia: VN/31974/2021

Hallituksen esitys eduskunnalle kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen

Lakiesitys on kattava ja ottaa monipuolisesti huomioon maahanmuuttajan kotoutumiseen vaikuttavat tekijät ja toimijat. Lain tarkoitus kattaa laajasti maahanmuuttajan kotoutumiseen ja yhteiskuntaan integroitumiseen vaikuttavat kokonaisuudet aina työllisyydestä hyvinvointiin ja yhdenvertaisuuteen sekä suunnittelun ja kehittämisen yhteensovittamisen. Tehokasta koordinoitua, selkeää johtajuutta ja kokonaisvastuuta palveluista tarvitaan, jotta maahanmuuttaja ei putoa eri palvelujen väliin.

Kotoutumistoimenpiteiden tehokas toteutuminen vaatii, ettei oleskelulupien käsittely ole liian hidasta ja että maahanmuuttajat pääsevät mahdollisimman nopeasti kotoutumispalvelujen piiriin sekä sen myötä aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (12-22 §)

Osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa on tärkeää huomioida tasalaatuisuus ja yhteiset kriteerit eri alueilla. Tarvitaan konkreettisia mahdollisuuksia osaamisen tunnustamiseen ja täydentämiseen. Yksilöllinen kotoutumissuunnitelma on erittäin tarpeellinen ja on hyvä, että prosessin nopeuteen niin kunnan kuin asiakkaan puolelta on kiinnitetty huomiota. Kuitenkin mahdolliset haasteet tämän koordinoinnissa ja vastuuttamisessa eri toimijoiden välillä sekä seurannassa asiakkaan suuntaan tulee myös kattavasti huomioida. Kotoutumistoimenpiteiden tarkoituksenmukaisuuden ja monialaisuuden toteutuminen on olennaista, jotta yksilöllinen ohjaus ja sitä myöten nopeampi prosessi esimerkiksi työllistymiseen mahdollistuu.

Kotoutumiskoulutus (24-25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26-30 §)

Kotoutumistoimia ja tukea tarvitsevat työttömien työnhakijoiden lisäksi myös esimerkiksi työssäkäyvät maahanmuuttajat ja kansainväliset opiskelijat, jotta he pystyvät kehittämään

osaamistaan ja kielitaitoaan ja kotoutumaan nopeasti. Tarvitaan joustavia koulutusmahdollisuuksia sekä joustavuutta ja monipuolisuutta kielivaatimuksissa.

Yrittäjyysopinnot tulee saada pysyväksi osaksi kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelmaa, koska yrittäjyyden merkitys kasvaa tulevaisuudessa ja sen merkitys työllistymisen keinona on jopa korostunut maahanmuuttajien keskuudessa.

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

Kunnan kotoutumishjelma huomioi kattavasti kartoituksen, tarkoituksenmukaisuuden, koulutuksen, kielitaitokartoituksen sekä ohjauksen ohjelman aikana. Päätösarvioinnin sisältöön sekä tietotaitoon ohjata asiakas siitä eteenpäin oikeiden palveluiden pariin tulee erityisesti kiinnittää huomiota, jotta tarkoituksenmukaisuus tai ohjaus ei tässä kohtaa katkea. Oman äidinkielen tai muuten kotoutujan hyvin osaaman kielen käyttäminen yhteiskuntaorientaatiossa olennaista, jotta prosessi voi lähteä tehokkaasti liikkeelle.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Ohjaus, neuvonta ja turvallinen ympäristö ovat avainroolissa.

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

Kuntaan ohjaamisessa toimijakenttä on laaja ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen on tehtävä alueellista suunnittelua yhteistyössä kuntien, hyvinvointialueiden, Maahanmuuttoviraston, alueella sijaitsevien vastaanottokeskusten ja perheryhmäkotien sekä muiden kuntaan ohjaamisen kannalta keskeisten viranomaisten sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Kotoutumistoimenpiteiden tasalaatuisuuteen eri puolilla Suomea on kiinnitettävä huomiota.

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5-7 luvut)

Suunnittelun, kehittämisen ja seurannan toteutuminen kattavasti ja tarkoituksenmukaisesti on erityisesti otettava huomioon, kun eri toimijoiden kenttä on niin laaja ja osittain hajanainen.

Kunta- ja hyvinvointialueiden uudistus tuo mukanaan omat haasteensa tiedonkulkuun ja koordinointiin, kun siirrytään uusiin toimintamalleihin. Miten hyvinvointialueen rooli, kunnan rooli ja asiakkaan kokemus palvelun hajautumisesta vaikuttaa kotoutumisen prosessiin? Tehokkaalle viranomaisten väliselle yhteistyölle on tarve.

Ne henkilöt, jotka kohtaavat maahan muuttaneen kotoutumisprosessin aikana ovat avainroolissa ja heidän koulutuksensa ja osaamisensa on ensisijaisen tärkeää. Kaiken taustatyön on tuettava sitä prosessia, jossa löydetään maahan muuttaneille oikeita väyliä kotoutumiseen edistämiseen: koulutusta, kielikurseja, työllistymistä tai yrittäjyyttä. Kokonaisuutena elinvoiman edistäminen on kaikkien yhteinen tavoite ja elinvoimainen kunta tarvitsee yrityksiä sekä työpaikkoja ja työntekijöitä. Maahan muuttaneiden potentiaali tässä tulee ottaa huomioon.

Valtion korvaukset (8 luku)

-

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

-

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

-

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

On erityisen tärkeää, että maahanmuuttaja ja erilaiset kotoutumista edistävät palvelut kohtaavat mahdollisimman nopeasti ja kotoutumisessa tuetaan koko prosessin ajan. Lakiesityksen vaikuttavuus on riippuvainen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen linjauksista sekä kuntien ja hyvinvointialueiden päätöksistä, miten toteuttaa palveluntarjonta. Vastuiden muuttuessa eri toimijoiden yhteensovittaminen on olennaista, jotta tavoitteet voidaan saavuttaa. Kun kunnan lisäksi kotoutumispalveluja järjestetään osana kunnallisia perus- tai työllisyyspalveluita, kansallista koulutusjärjestelmää, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalveluita, Kansaneläkelaitoksen palveluita sekä järjestöjen, yhdistysten tai yhteisöjen toimintaa, on erittäin tärkeää turvata kotoutumispalveluiden toimiva saatavuus ja laatu, jottei maahanmuuttaja-asiakas kärsisi.

Kotoutumisen suunnittelussa ja prosessin toteutuksessa on erityisen tärkeää painottaa asiakaslähtöisyyttä, nopeutta sekä työelämälähtöisyyttä. Hallinnon sisäisessä työnjaossa on huomioitava se, että kotoutuja on keskiössä. Kotoutumisen aikana on mahdollistettava nopeasti integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan, kieleen ja kulttuuriin. Työelämälähtöisyyden näkökulmasta varmistetaan se, että maahanmuuttajat pääsevät nopeasti kiinni työelämään työllistymisen tai yrittäjyyden kautta.

Broström-Hujanen Merja
Suomen Yrittäjät ry